

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นกระบวนการพัฒนามนุษย์ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ คือ เป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 การศึกษาเป็นกระบวนการเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการจัดกิจกรรม ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น รักการอ่าน และเกิดการใฝ่รู้ใฝ่เรียนอย่างต่อเนื่อง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542, หน้า 14 -15) นอกจากนี้การปฏิรูปการเรียนรู้ มีความคาดหวังไว้ให้ผู้เรียนเป็นคนเก่ง เป็นคนดี มีความสุข และพัฒนาตนเองได้ตลอดชีวิตตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2544, หน้า 22) สามารถเผชิญกับสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น จำเป็นต้องมีการศึกษาอย่างมีคุณภาพ ซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา ได้แก่ กระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยวิธีการที่หลากหลาย สามารถเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ทุกสถานที่ โดยใช้เทคโนโลยี สื่อสารสนเทศให้เป็นประโยชน์ ซึ่งสื่อต่าง ๆ เหล่านี้ส่งผลให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ ทั้งที่เป็นความรู้สมัยใหม่มีเนื้อหาสาระที่สอดคล้องกับการดำเนินชีวิตสนองต่อความต้องการของบุคคล ชุมชน และสังคมไทยในอนาคต แต่ในปัจจุบันปัญหาที่พบคือ การจัดการกระบวนการเรียนการสอน ยังไม่เพียงพอที่จะพัฒนาคนให้มีคุณลักษณะที่สังคมต้องการ เนื้อหาวิธีการสอนยังมุ่งเน้นการถ่ายทอดเนื้อหาวิชามากกว่าการเรียนรู้จากสภาพที่เป็นจริง เป็นกระบวนการที่ให้ผู้เรียนได้พัฒนาในด้านการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ การแสดงความคิดเห็น และแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ทั้งนี้อาจมีสาเหตุมาจากการที่ครูขาดความรู้ในการสร้างเครื่องมือที่ดี มีคุณภาพในการพัฒนาสื่อวัตกรรมการต่าง ๆ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2544, หน้า 22 - 23)

คุณภาพการศึกษาเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรบุคคล ซึ่งในระบบโรงเรียน คือคุณภาพนักเรียนแต่ละคนจะพัฒนานักเรียนได้ ระบบการจัดการเรียนรู้ต้องมีคุณภาพ ดังนั้นสิ่งหนึ่งที่จะช่วยให้การศึกษามีคุณภาพได้ก็คือ การนิเทศภายใน สถานศึกษาเป็นหน่วยงานสำคัญที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษาให้แก่เด็กที่มีอายุในเกณฑ์ตามพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ

พุทธศักราช 2545 และตามแนวนโยบายของรัฐบาล ซึ่งสถานศึกษาจำเป็นต้องจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 มาตรา 22 ที่กล่าวไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการเรียนรู้ต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ ประกอบกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 หมวดที่ 6 มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา ได้กำหนดให้โรงเรียนมีระบบประกันคุณภาพการศึกษา ทั้งระบบประกันคุณภาพภายในและระบบประกันคุณภาพภายนอก และถือว่าระบบประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษา ที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นภารกิจของผู้บริหารและครูก็ต้องร่วมกันพัฒนาผู้เรียน โดยใช้กระบวนการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนเป็นสมาชิกที่ดี เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพในสังคม

การจัดการศึกษาในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพนั้น จำเป็นต้องอาศัยการนิเทศการศึกษา เพื่อช่วยแก้ไขปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ในกระบวนการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้มีคุณภาพสอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงในสังคม รวมทั้งมุ่งส่งเสริมพัฒนาครู ให้ครูแลกเปลี่ยน และมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ ดังที่ ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2544, หน้า 221) ได้กล่าวไว้ว่า การศึกษาในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพแวดล้อมของสังคม ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ตลอดจนระบบการจัดการศึกษา การจัดการเรียนการสอนจึงต้องแปรเปลี่ยนไปตามระบบการศึกษา เช่น หลักสูตรการจัดและดำเนินการสอน ผู้บริหารและครูอาจารย์ในสถานศึกษา จำเป็นต้องได้รับความรู้เพิ่มเติม และพัฒนาให้มีความรู้ความสามารถเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลง และก้าวทันความเปลี่ยนแปลงที่กำลังเป็นอยู่ สิ่งหนึ่งที่จะช่วยพัฒนาครูอาจารย์ในด้านวิชาการ และช่วยให้งานวิชาการก้าวหน้า มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นก็คือ การนิเทศการศึกษา เช่นเดียวกับ สุกานดา ตปนีขางกูร (2539, หน้า 5) สรุปว่า การนิเทศการศึกษา คือ กระบวนการทางวิชาการที่จะทำให้การศึกษา บรรลุตามปรัชญาและเป้าหมายอันพึงประสงค์ เพราะงานนิเทศการศึกษาเป็นงานที่จะช่วยปรับปรุงแก้ไข ริเริ่ม โดยการใช้เทคนิคและบริบททางสังคมเป็นแรงจูงใจ และกระตุ้นให้ครูเกิดกำลังใจ ความรับผิดชอบ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ โดยอาศัยหลักการนิเทศ และมนุษยสัมพันธ์เข้าช่วย เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเจริญงอกงามทุกวิถีทาง ทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา

นอกจากนี้ สังค อูทรานันท์ (2530, หน้า 12) สรุปถึงความสำคัญของการนิเทศการศึกษาไว้ว่า การนิเทศการศึกษาเป็นความหมายในทุกวิถีทางในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ซึ่งครอบคลุมถึงกระบวนการทำงาน กระบวนการจัดกิจกรรมและความพยายามร่วมกันของผู้บริหารการศึกษา

ครู และบุคลากรทางการศึกษา โดยมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญ 4 ประการ ประการแรก เป็นการพัฒนาคนให้มีความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติงานเพื่อให้ครูและบุคลากรเหล่านั้น เปลี่ยนแปลงพฤติกรรม การเรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้น ประการที่สอง เพื่อพัฒนางาน โดยการสร้างสรรค์วิธีการทำงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ประการที่สาม เพื่อประสานสัมพันธ์ สร้างความร่วมมือ สร้างความเข้าใจในการทำงานร่วมกัน ตลอดจนความเข้าใจระหว่างกลุ่มคนกับสังคม และประการสุดท้ายเป็นการสร้างขวัญและกำลังใจโดยสร้างความมั่นใจ ความพึงพอใจในการทำงาน

ดังนั้น ระบบการนิเทศการศึกษานับได้ว่าเป็นปัจจัยสำคัญ ที่ช่วยส่งเสริมให้สถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ การนิเทศการศึกษาในสถานศึกษาปัจจุบันมุ่งเน้นรูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียน ซึ่งเป็นการร่วมมือกันระหว่างผู้บริหารกับครูและบุคลากรในโรงเรียน ส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้มีคุณภาพ โดยการเปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรภายในโรงเรียน เข้าใจถึงสภาพและปัญหาของโรงเรียนอย่างแท้จริง ดังที่ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2535, หน้า 9) ได้ให้ความสำคัญกับเรื่องการนิเทศภายในเป็นอย่างมาก และถือว่าเป็นภารกิจที่สำคัญอย่างหนึ่งของผู้บริหาร โรงเรียนในการพัฒนาและส่งเสริมให้การจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ทั้งนี้เพราะบุคลากรในโรงเรียนเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับนักเรียน ย่อมทราบและเข้าใจสภาพปัญหาของโรงเรียน ตลอดจนสามารถวิเคราะห์เหตุของปัญหาได้ดีกว่าบุคคลภายนอก ซึ่งจะส่งผลให้การนิเทศตอบสนองความต้องการของบุคลากรในโรงเรียนได้มากกว่า จึงได้กำหนดนโยบายและมาตรการให้ผู้บริหารโรงเรียนทุกโรงเรียนดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียน โดยคาดหวังว่าจะส่งผลโดยตรงต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและได้กำหนดให้ใช้การพัฒนาระบบการนิเทศภายในโรงเรียนอย่างถาวร เป็นยุทธศาสตร์สำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอีกด้วย

ถึงแม้การนิเทศภายในสถานศึกษา จะส่งผลดีต่อการจัดการศึกษา การบริหารงานในโรงเรียน และเป็นภารกิจที่สำคัญของผู้บริหาร โรงเรียน แต่ยังคงพบปัญหาและอุปสรรคในการนิเทศภายในโรงเรียน ดังที่ ชารี มณีศรี (2542, หน้า 205 - 206) ได้กล่าวว่า การนิเทศภายในเป็นเรื่องใหม่ที่เกิดขึ้นในวงการศึกษานของประเทศไทยไม่ถึงสองทศวรรษ จากความคิดเดิม ครูมีหน้าที่สอน การตรวจสอบคุณภาพ การให้คำแนะนำเพื่อปรับปรุงการนิเทศจากภายนอกกระทำไ้ยากเพราะยังขาดบุคลากรปัญหาด้านงบประมาณ ในส่วนของผู้บริหารโรงเรียนมีปัญหาด้านการบริหารเวลา ความรู้ ทักษะ ดังที่ กรมสามัญศึกษา (อ้างในชารี มณีศรี, 2542) ได้ศึกษาเรื่อง การจัดการนิเทศงานวิชาการภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา สรุปได้ว่า ผู้บริหารให้ความสนใจ สนับสนุนงานวิชาการน้อยไป และยังไม่เห็นความจำเป็นเร่งด่วนที่จะจัดการนิเทศงานวิชาการขึ้นภายในโรงเรียน รวมทั้งครู - อาจารย์ในโรงเรียนยังไม่เข้าใจความหมาย และวัตถุประสงค์ที่แท้จริงของการนิเทศ โรงเรียนขาดแคลน

บุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถ ความเข้าใจ เกี่ยวกับวิธีดำเนินการนิเทศงานวิชาการภายใน โรงเรียน ขาดบุคลากรที่จะรับผิดชอบโดยตรงเกี่ยวกับงานนิเทศ ครู - อาจารย์ ในโรงเรียน ไม่ยอมรับเทคนิควิธี แนวความคิด เทคโนโลยีสมัยใหม่ เพื่อนำมาปรับปรุงเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม การเรียนการสอน การปฏิบัติงานและไม่ศรัทธาในตัวผู้นิเทศภายในโรงเรียน มีการจัดทำเป้าหมาย แผนงานและโครงการ งานนิเทศงานวิชาการต่าง ๆ ในโรงเรียน ไม่เด่นชัดและเป็นการจัดทำน้อยมาก โรงเรียนขาดข้อมูลเพื่อการวางแผนการดำเนินงานจัดการนิเทศงานวิชาการภายในโรงเรียน เวลาในการปฏิบัติการนิเทศของบุคลากรภายในโรงเรียนมีน้อยมาก เพราะบุคลากรมีงานสอนและหน้าที่อื่นที่ได้รับมอบหมายประจำอยู่แล้ว โรงเรียนขาดแคลนงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ สนับสนุน การดำเนินงานจัดการนิเทศภายในงานวิชาการภายในโรงเรียน

จากเอกสารประกอบการประชุมสรุปแผนการปฏิบัติงานประจำปีงบประมาณ 2553 ของ โรงเรียนมัธยมศึกษา กลุ่มคอยอินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่ ได้สรุปหัวข้อการประชุมด้านการนิเทศ ภายในดังนี้ ผู้บริหารควรมีบทบาทสูงสุดในการนิเทศภายใน โรงเรียน เพราะมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับครูและนักเรียนมากกว่าบุคคลภายนอก ย่อมมองเห็นปัญหาและรู้ทางที่จะทำการนิเทศเพื่อปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน บทบาทผู้บริหารในการจัดการนิเทศในโรงเรียน จึงควรเริ่มจากการกำหนดนโยบายการส่งเสริมการนิเทศ มีการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี การกำหนดการจัดระบบสายงานการนิเทศ การสำรวจปัญหาความต้องการเพื่อให้ได้ข้อมูลเป็นแนวทางประกอบการนิเทศ การจัดกิจกรรมนิเทศภายใน ส่งเสริมให้บุคลากรเกิดทัศนคติที่ดีต่อการปฏิบัติงาน มีการประเมินผลและรายงานผลและนำผลการนิเทศไปพัฒนาต่อไป อย่างไรก็ตาม พบปัญหาการนิเทศในด้านผู้บริหารว่าผู้บริหารโรงเรียนจำนวนมากไม่ผ่านการอบรมด้านการบริหาร การศึกษาและไม่สามารถเป็นผู้นำด้านการเรียนการสอน ไม่สามารถนิเทศครูได้ ประกอบกับรายวิชา ที่จัดทำการเรียนการสอนที่หลากหลายจำเป็นต้องมีผู้มีความรู้ความสามารถเฉพาะทางทำการนิเทศ เท่านั้น ผู้บริหารโรงเรียนยังขาดความรู้ความเข้าใจ ขาดทักษะในการปฏิบัติงานตามระบบการนิเทศ ภายในโรงเรียน ผู้บริหารมีงานธุรการมาก มีเวลานิเทศน้อย ทำให้การนิเทศการสอนไม่เป็นไปตามกำหนด จำนวนผู้บริหารมีน้อยทำให้การนิเทศไม่ทั่วถึงและนิเทศไม่ต่อเนื่อง ไม่มีการนำผลการนิเทศ มาใช้พัฒนาการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ

โรงเรียนมัธยมศึกษา กลุ่มคอยอินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่ เป็นสถานศึกษาที่จัดการศึกษา ขั้นพื้นฐาน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งถือว่าเป็นหน่วยงาน ที่สำคัญ ในการนำนโยบายและหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 ไปใช้เพื่อให้การจัดการศึกษากับผู้เรียนโดยตรง แต่จากการรายงานสรุปผลการจัดสอบวัดความรู้ระดับชาติขั้นพื้นฐาน (Ordinary National Educational Testing (O - NET)) ปีการศึกษา 2552 ของสถาบันทดสอบทาง

การศึกษาแห่งชาติ (2553) พบว่า มีเพียง 2 รายวิชา คือ ภาษาไทย สุขศึกษาและพลศึกษา ที่คะแนนเฉลี่ยมีค่าสูงกว่าร้อยละ 50 นั้นแสดงให้เห็นถึงคุณภาพของการจัดการศึกษาที่จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาปรับปรุงให้ดีขึ้น โดยอาศัยกระบวนการเรียนการสอน และกระบวนการนิเทศการศึกษา ซึ่งจะต้องให้มีการพัฒนาไปพร้อม ๆ กันมีการประสานสัมพันธ์และสนับสนุนซึ่งกันและกัน

จากรายงานผลการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดเชียงใหม่ สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) (2549, หน้า 1 - 2) ได้พิจารณาตามมาตรฐาน 3 ด้าน คือ ด้านผู้เรียน ด้านครูผู้สอน และด้านผู้บริหาร โดยมีผลการจัดการศึกษาที่ได้มาตรฐานคุณภาพสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) จำนวน 14 มาตรฐานแสดงผลสรุปเรียงตามลำดับได้ดังนี้

1. มาตรฐานที่ 8 ครูมีคุณวุฒิความรู้ความสามารถตรงกับงานที่ได้รับผิดชอบ มีครูเพียงพอ (4.00)
2. มาตรฐานที่ 10 ผู้บริหารมีภาวะผู้นำและมีความสามารถในการบริหารจัดการ (3.59)
3. มาตรฐานที่ 14 สถานศึกษาส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนา การศึกษา (3.80)
4. มาตรฐานที่ 2 ผู้เรียนมีสุขนิสัย สุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี (3.74)
5. มาตรฐานที่ 11 สถานศึกษามีการจัดองค์กรหรือ โครงสร้าง และการบริหารงานอย่างมีระบบ ครบวงจรเพื่อให้บรรลุเป้าหมายการศึกษา (3.76)
6. มาตรฐานที่ 6 ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง (3.74)
7. มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีคุณธรรมและจริยธรรมที่พึงประสงค์ (3.72)
8. มาตรฐานที่ 9 ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ (3.73)
9. มาตรฐานที่ 3 ผู้เรียนมีสุนทรียภาพและลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรี กีฬา (3.67)
10. มาตรฐานที่ 7 ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต (3.34)
11. มาตรฐานที่ 12 สถานศึกษามีการจัดการกิจกรรมและการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (3.20)
12. มาตรฐานที่ 13 สถานศึกษามีหลักสูตรเหมาะสมกับนักเรียนและท้องถิ่น มีสื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ (3.05)

13. มาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิด ไตร่ตรอง และมีวิสัยทัศน์ (3.00)

14. มาตรฐานที่ 5 ผู้เรียนมีความรู้และทักษะพื้นฐานที่จำเป็นตามหลักสูตร (2.05)

รายงานผลการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานรอบสอง (พ.ศ. 2549 -2553) โดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) (2549, หน้า 2) ได้ให้ข้อเสนอแนะในการจัดการศึกษาของ โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดเชียงใหม่ ด้าน ผู้เรียน สถานศึกษาควรมีการวิเคราะห์ศักยภาพของผู้เรียนด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในสาระที่มีผล การทดสอบระดับชาติต่ำ และพัฒนาคุณลักษณะที่ต้องการเน้นตามมาตรฐานที่มีค่าเฉลี่ยของตัวบ่งชี้ที่ ต่ำมาปรับปรุงพัฒนา ด้านครู สถานศึกษาควรพัฒนาครูให้มีความสามารถในการจัดการเรียนการสอน ด้านเทคนิค การสอนและความรู้ทักษะด้านเทคโนโลยี (IT) ที่ทันสมัย มีการวิจัยเพื่อพัฒนาสื่อและ การเรียนรู้และนำผลการประเมิน ไปใช้เพื่อพัฒนาผู้เรียน ด้านผู้บริหาร ผู้บริหารควรวางระบบ และ กลไกในการประกันคุณภาพภายในตามกฎกระทรวงศึกษาธิการและนำไปปฏิบัติเพื่อพัฒนา สถานศึกษาไปสู่มาตรฐาน

รายงานผลการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานรอบสอง (พ.ศ. 2549 -2553) โดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) (2549, หน้า 44) ได้ให้ข้อเสนอแนะทิศทางการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานของสถานศึกษาใน อนาคตของ โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดเชียงใหม่ ได้แก่ (1) พัฒนาด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่มี ค่าเฉลี่ยต่ำ และพัฒนาการคิดวิเคราะห์และเขียนให้บูรณาการทุกกลุ่มสาระ และส่งเสริมการแสวงหา ความรู้ด้านตนเอง (2) การพัฒนาเทคนิคการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และ การใช้เทคโนโลยีในการสอน มีการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน จัดกิจกรรมและเปลี่ยนเรียนรู้เทคนิควิธีการ และพัฒนางานวิชาการให้รู้เท่าทันอย่างทัดเทียม และ (3) การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน ของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง และนำผลการประเมินมาใช้เพื่อพัฒนาสถานศึกษาไปสู่มาตรฐาน โดยมุ่งเน้นการทำงานเป็นทีมอย่างมุ่งมั่น ภายใต้การบริหารจัดการของผู้บริหารที่มีวิสัยทัศน์

จากเอกสารประกอบการประชุมผู้บริหาร ครั้งที่ 3/2554 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 34 (2554, หน้า 25) พบว่า คุณภาพทางการศึกษาไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร กล่าวคือ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยต่ำกว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับชาติ จำนวน 7 รายวิชา ได้แก่ รายวิชาภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ภาษาอังกฤษ การงานอาชีพและ เทคโนโลยี ศิลปะ นอกจากนี้ ในเอกสารได้แสดงให้เห็นว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน สอดคล้องกับรายงานผลการประเมินคุณภาพภายนอก โดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมิน คุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) รอบสองของการประเมินตามมาตรฐาน พบว่า มาตรฐานที่มี

ค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือมาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดแบบมีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง และมีวิสัยทัศน์ มาตรฐานที่ 5 ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร และมาตรฐานที่ 6 ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นมาตรฐานที่แสดงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะกระบวนการคิดที่อยู่ในระดับปรับปรุงและพอใช้ จากโรงเรียนมัธยมศึกษา กลุ่มคอยอินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่ ที่เข้ารับการทดสอบระดับชาติ (O - NET) จำนวน 6 โรงเรียนพบว่า โรงเรียนมีผลการประเมินเฉลี่ยสูงกว่าหรือใกล้เคียงกับระดับประเทศ คือ กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม วิทยาศาสตร์ การงานอาชีพและเทคโนโลยี ส่วนกลุ่มสาระภาษาไทย ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ สุขศึกษาและพลศึกษา ไม่มีโรงเรียนใดที่มีผลการประเมินสูงกว่าหรือใกล้เคียงระดับประเทศ ข้อเสนอแนะ สถานศึกษาควรศึกษาหาสาเหตุที่ส่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาที่ต่ำ แล้วนำไปกำหนดเป็นแผนการจัดการศึกษา เพื่อปรับปรุง แก้ไข นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ พร้อมทั้งพัฒนานักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงไปพร้อมกัน เพื่อให้ นักเรียนทุกคนได้สามารถพัฒนาตนเองเต็มศักยภาพของแต่ละบุคคล โดยเฉพาะวิชาสำคัญที่เป็นสากล ซึ่งเป็นวิชาที่ต้องดำเนินการเร่งด่วน

การจัดการศึกษาทุกระดับเป็นภารกิจสำคัญยิ่งของผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษา จำเป็นต้องศึกษาเรียนรู้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เมื่อประสบปัญหาจะสามารถแก้ไขปัญหาได้ถูกต้อง ดังนั้นการบริหารการศึกษาจึงจำเป็นต้องอาศัยกระบวนการนิเทศการศึกษาเข้ามาช่วยเหลือ เพื่อปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เพราะการจัดการศึกษาในบางครั้งก็ไม่สามารถที่จะแก้ไขได้ด้วยตนเองโดยลำพัง จำเป็นต้องอาศัยผู้อื่นเข้าช่วยเหลือแนะนำ การนิเทศการศึกษาจึงเป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยแก้ปัญหาทางการศึกษาได้ นักการศึกษา นักวิชาการ ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาว่า มีความจำเป็นต่อการจัดการศึกษา

จากข้อมูลทีกล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าโรงเรียนมัธยมศึกษา กลุ่มคอยอินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่ จะต้องมีการพัฒนาการนิเทศภายในสถานศึกษา เพราะการนิเทศภายในเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนางานด้านวิชาการ ให้บรรลุตามหลักการและจุดเน้นของการจัดการศึกษา จากสภาพการจัดการเรียนการสอน และความสำคัญของการนิเทศภายในที่ผ่านมาส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ครูผู้สอนไม่เข้าใจกระบวนการเรียนการสอน ทำให้ผู้ศึกษาซึ่งรับผิดชอบบริหารงานด้านวิชาการ ได้ตระหนักถึงบทบาท หน้าที่ ความรับผิดชอบ และความจำเป็นในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น จึงได้ศึกษาการดำเนินการนิเทศภายในงานวิชาการ เพื่อนำผลที่ได้จากการศึกษา มาเป็นข้อมูลในการปรับปรุง พัฒนางานนิเทศภายในโรงเรียน เพื่อให้เกิดประโยชน์

สูงสุดกับผู้เรียน ส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น และจะได้รับการพัฒนาให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย สติปัญญา ความรู้คู่คุณธรรม มีจริยธรรม วัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับสังคมได้อย่างมีความสุข

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาการดำเนินการนิเทศภายในของ โรงเรียนมัธยมศึกษา กลุ่มคอยอินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่ ตามความคิดเห็นของครูปฏิบัติการสอน
2. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะในการปรับปรุงการปฏิบัติงานนิเทศภายในตามความคิดเห็นของครูปฏิบัติการสอน

ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้มีขอบเขต ดังนี้

ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ครูปฏิบัติการสอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา กลุ่มคอยอินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่ ปีการศึกษา 2554 จำนวน 249 คน

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาครั้งนี้ มุ่งศึกษานิเทศภายในงานวิชาการ 5 ด้าน ประกอบด้วย ด้านหลักสูตรและการบริหารหลักสูตร ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านการวัดและประเมินผล การศึกษา ด้านนิเทศการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และด้านการประกันคุณภาพการศึกษา

นิยามศัพท์เฉพาะ

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้นิยามคำศัพท์เฉพาะไว้ ดังนี้

การนิเทศภายในสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างครูและบุคลากรในสถานศึกษา ในการให้ความช่วยเหลือครูปฏิบัติการสอนเพื่อปรับปรุงและพัฒนางานวิชาการให้มีประสิทธิภาพใน 5 ด้าน ประกอบด้วย หลักสูตรและการบริหารหลักสูตร การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการศึกษา นิเทศการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการประกันคุณภาพการศึกษา

หลักสูตรและการบริหารหลักสูตร หมายถึง การสร้างหลักสูตร การวางแผนการจัดทำหลักสูตร การประเมินผลการใช้หลักสูตร และการปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษา

การจัดการเรียนการสอน หมายถึง การวางแผนการจัดการเรียนการสอน การดำเนินการจัดการเรียนการสอน การจัดทำแผนการสอน การจัดบุคลากร การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การจัดสื่อการเรียนการสอน การจัดห้องเรียน และการพัฒนานุเคราะห์ด้านการเรียนการสอน

การวัดและประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ หมายถึง การวางแผนการวัดและประเมินผลการศึกษา การดำเนินการวัดและประเมินผลการศึกษา การจัดเตรียมเครื่องมือในการวัด และประเมินผลการศึกษา การวิเคราะห์เครื่องมือในการวัดและประเมินผลการศึกษา และการรายงานผล การวัดและประเมินผลการศึกษา

การนิเทศการเรียนการสอน หมายถึง การวางแผนการนิเทศการเรียนการสอน การดำเนินการนิเทศการเรียนการสอน การประเมินผลการนิเทศการเรียนการสอน และการนำผลการประเมินการนิเทศไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอน

การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง การวางแผนการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา การจัดทำแผนการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา การดำเนินการตามแผนการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา การตรวจสอบและทบทวนการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา การประเมินผลการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา การรายงานผลการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และการรักษาระดับคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาให้ได้มาตรฐานตามที่กำหนด

โรงเรียนมัธยมศึกษา หมายถึง สถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย กลุ่มคอยอินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่

กลุ่มคอยอินทนนท์ หมายถึง สถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 6 โรงเรียน ประกอบด้วย โรงเรียนฮอดพิทยาคม โรงเรียนคอยเต่าพิทยาคม โรงเรียนอมก๋อยพิทยาคม โรงเรียนแม่ตื่นพิทยาคม โรงเรียนแม่แจ่ม และโรงเรียนจอมทอง

ครูปฏิบัติการสอน หมายถึง ข้าราชการครู พนักงานราชการ ครูอัตราจ้าง ที่ปฏิบัติหน้าที่จัดกิจกรรมการเรียนรู้ในโรงเรียนมัธยมศึกษา กลุ่มคอยอินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่

ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา

ผลจากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ทำให้ได้ข้อมูลเบื้องต้นในการปรับปรุง พัฒนาการปฏิบัติการนิเทศภายในงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ในการจัดการศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษา กลุ่มคอยอินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่